

Värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre

I Socialstyrelsens författningssamling (SOSFS) publiceras myndighetens föreskrifter och allmänna råd.

- Föreskrifter är bindande regler.
- Allmänna råd innehåller rekommendationer om hur en författning kan eller bör tillämpas och utesluter inte andra sätt att uppnå de mål som avses i författningen.

Socialstyrelsen ger årligen ut en förteckning över gällande föreskrifter och allmänna råd.

SOSFS kan beställas från Socialstyrelsens beställningsservice,
120 88 Stockholm, fax 08-779 96 67, e-post socialstyrelsen@strd.se

ISSN 0346-6019 Artikelnr 2012-2-20

Tryck: Edita Västra Aros, Västerås 2012

Socialstyrelsens allmänna råd om värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre;

**SOSFS
2012:3 (S)**

beslutade den 31 januari 2012.

Utkom från trycket
den 14 februari 2012

I dessa allmänna råd ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av bestämmelsen i 5 kap. 4 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) om att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund).

Tillämpningsområde

Dessa allmänna råd gäller vid handläggningen av ärenden och genomförandet av insatser som har beslutats enligt 4 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2001:453) inom socialtjänstens omsorg om äldre.

Värdigt liv

Insatser av god kvalitet

Av 3 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453) framgår det

- att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet,
- att det för uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet och
- att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras.

Privatliv och integritet

Av 1 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) framgår det att verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet.

Den nämnd som har ansvar för verksamhet inom socialtjänsten eller den som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet bör beakta följande aspekter för att se till att äldre personers privatliv och integritet respekteras:

- Personalen värnar om att den äldre personen får leva sitt liv i enlighet med sin personlighet och identitet.

- Personalen respekterar att den äldre personens bostad är dennes hem, t.ex. genom att det finns en överenskommelse om hur besök i hemmet ska gå till.
- Personalen arbetar på ett sätt som säkerställer att den äldre personen själv får bestämma om den kroppsliga omsorgen, t.ex. av- och påklädning och toalettbesök.
- Personalen visar diskretion i omsorgssituationer.

Självbestämmande, delaktighet och individanpassning

I 1 kap. 1 §, 3 kap. 5 § och 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) finns det bestämmelser om självbestämmande och delaktighet.

Den nämnd som har ansvar för verksamhet inom socialtjänsten eller den som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet bör beakta följande aspekter för att se till att äldre personer visas respekt för och får stöd i sitt självbestämmande, är delaktiga i hur stöd och hjälp ges samt får individanpassad omsorg:

- Personalen ger den äldre personen stöd i att upprätthålla sitt oberoende, t.ex. genom att tillämpa ett funktionsbevarande och rehabiliterande arbetssätt.
- Personalen arbetar på ett sätt som säkerställer att den äldre personen kan påverka såväl innehållet i beslut om bistånd som hur insatserna genomförs.
- Personalen arbetar på ett sätt som säkerställer att hjälpen och stödet anpassas till den äldre personens behov, förutsättningar och önskemål.
- Personalen har ett förhållningssätt som inbjuder den äldre personen att föra fram sina åsikter och önskemål.
- Kommunikationen med den äldre personen anpassas till hans eller hennes förutsättningar och behov.
- Samtal förs på ett språk som den äldre personen förstår och särskild hänsyn tas till betydelsen av att få uttrycka sig på sitt modersmål, om detta inte redan följer av förvaltningslagen (1986:223) eller lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
- Personalen samarbetar med närstående när den äldre personen så önskar.

Gott bemötande

Den nämnd som har ansvar för verksamhet inom socialtjänsten eller den som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet bör beakta följande aspekter för att se till att äldre personer får ett gott bemötande:

- Personalen är lyhörd och empatisk i mötet med den äldre personen.
- Arbetet organiseras så att personalen får tillräcklig tid att lyssna till och samtala med den äldre personen.

- Personalen beaktar att den äldre personen befinner sig i en beroendeställning och verkar för att bemötandet upplevs som respektfullt.

Välbefinnande

Trygghet

Av 5 kap. 4 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453) framgår det att socialnämnden ska verka för att äldre personer får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden.

Den nämnd som har ansvar för verksamhet inom socialtjänsten eller den som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet bör beakta följande aspekter i syfte att verka för att äldre personer ska känna trygghet:

- Personalen arbetar på ett sätt som skapar förtroende och trygghet.
- Personalen värnar om att insatser genomförs på de tider och på det sätt som personalen och den äldre personen har kommit överens om.
- Personalen informerar den äldre personen inför förändringar, t.ex. om när och hur en insats ska genomföras.
- Personalen arbetar på ett sätt som säkerställer kontinuitet i insatserna, t.ex. genom att ta hänsyn till den äldre personens önskemål om vem som återkommande ska hjälpa till med den personliga omvårdnaden.
- Personalen uppmärksammar sådant som skapar oro eller ovisshet hos den äldre personen och kommer överens med honom eller henne om vad som ska göras för att han eller hon ska känna sig trygg.
- Personalen arbetar på ett sätt som säkerställer att de insatser som ges är lättillgängliga och att det är enkelt för den äldre personen att komma i kontakt med ansvarig personal.

Meningsfull tillvaro

Av 5 kap. 4 § andra stycket socialtjänstlagen (2001:453) framgår det att socialnämnden ska verka för att äldre personer får möjlighet att ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Den nämnd som har ansvar för verksamhet inom socialtjänsten eller den som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet bör beakta följande aspekter i syfte att verka för att äldre personer ska uppfatta sin tillvaro som meningsfull:

- Personalen beaktar den äldre personens behov av socialt innehåll i insatserna.
- Personalen skapar förutsättningar för den äldre personen att uppleva en meningsfull tillvaro, alltifrån möjligheten att utöva någon fysisk aktivitet till att han eller hon kan leva enligt sin kultur, livsåskådning och tro.

SOSFS
2012:3

- Personalen bidrar till att stärka den äldre personens självkänsla och tilltro till sin egen förmåga.

Socialstyrelsen

LARS-ERIK HOLM

Emil Bergschöld

